

Džon Irving

Svet po Garpu

Prevela
Ana Grbić

Laguna

Naslov originala

John Irving

THE WORLD ACCORDING TO GARP

Copyright © John Irving 1976, 1977, 1978, 1998

Za Kolin i Brendana

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

1. Bostonska milosrdna	9
2. Krvavo i plavo	40
3. Šta je hteo da bude kad poraste	74
4. Matura	95
5. U gradu u kojem je umro Marko Aurelije.	120
6. <i>Pansion Grilparcer</i>	160
7. Još požude	183
8. Druga deca, drugi romani, druga ljubav	215
9. Večni muž	241
10. Pas u pobočnoj ulici, dete na nebu	261
11. Gospođa Ralf	278
12. Dogodilo se i Helen	300
13. Volta hvata prehlada	333
14. Svet po Marku Aureliju	369
15. <i>Svet po Bensenhejveru</i>	394
16. Prvi ubica	434
17. Prvi feministički i ostali pogrebi	479
18. Navike morske guje	513
19. Život posle Garpa	557
Pogovor	

Bostonska milosrdna

Garpova majka Dženi Filds bila je uhapšena 1942. u Bostonu zato što je ranila čoveka u bioskopu. To je bilo netom pošto su Japanci bombardovali Perl Harbor; ljudi su tada bili tolerantni prema vojnicima zato što su odjednom *svi* bili vojnici, ali Dženi Filds je bila odlučno netrpeljiva prema ponašanju muškaraca uopšte, a vojnika pogotovo. Morala je tri puta da menja sedište u bioskopu, ali bi se vojnik svaki put pomerio bliže njoj, sve dok nije sedela uz buđav zid, gde joj je pogled na filmske novosti bio skoro blokiran nekom blesavom kolonadom, kada je odlučila da neće ponovo da se premešta. Vojnik je još jednom ustao i seo pored nje.

Dženi je imala dvadeset dve godine. Ispisala se s koledža skoro odmah posle upisa, ali je svoju školu za medicinske sestre završila kao đak generacije i uživala je u tom poslu. Ona je bila mlada žena sportskog izgleda, obraza uvek rumenih; imala je tamnu sjajnu kosu i ono što je njena majka nazivala muškobanjastim korakom (zamahivala je rukama), a zadnjica i kukovi bili su joj tako tanki i čvrsti da je otpozadi podsećala na dečaka. Po Dženinom mišljenju, grudi su joj bile prevelike; smatrala je da zbog svojih raskošnih grudi deluje 'jeftino i lako'.

Bila je daleko od toga. Zapravo, ispisala se s koledža kada je posumnjala da je roditelji šalju na *Velesli* pre svega zato da se zabavlja i na kraju spari s nekim muškarcem iz dobre porodice. Preporuka za *Velesli* stigla je od njene starije braće, koji su uverili roditelje da se na žene s *Veleslija* ne gleda olako i da se smatra da im je potencijal za udaju visok. Dženi je osetila da je njeno obrazovanje zapravo fin način za ubijanje vremena, kao da je ona u stvari krava koju samo pripremaju za unosenje aparata za veštačku oplodnju.

Odlučila je da studira englesku književnost, ali je, kada joj se učinilo da se njene školske drugarice uglavnom trude da steknu veštinu i odgovarajući stav za baratanje muškarcima, bez problema ostavila književnost u korist medicine. Posao medicinske sestre smatrala je nečim što se odmah može iskoristiti, a u pripremama za njega nije bilo nikakve zadnje namere koju je Dženi uspela da primeti (kasnije je, u svojoj slavnoj autobiografiji, napisala da se previše medicinskih sestara stavlja na raspolaganje doktorima; ali tada je već prestala da se bavi tim poslom).

Dopadala joj se obična, jednostavna uniforma; grudi su joj izgledale manje u toj haljini, a cipele su bile udobne i odgovarale su njenom brzom koraku. Kad je noću dežurala, mogla je da čita. Mladi studenti s koledža nisu joj nedostajali; bili bi nadureni i razočarani ako se ne biste kompromitovali, a u protivnom bi bili nadmoćni i gledali vas s visine. U bolnici je sretala više vojnika i radnika nego studenata, a oni su bili direktniji i očekivanja su im bila nepretencioznija; ako biste se malo kompromitovali, bar su delovali zahvalno što vas ponovo vide. A onda su, iznenada, svi postali vojnici – važni kao studenti s koledža – i Dženi Filds je završila svoje s muškarcima.

„Moja majka“, napisao je Garp, „bila je vuk samotnjak.“

* * *

Bogatstvo porodice Filds ležalo je u cipelama, mada je gospođa Filds, bivša Viks iz Bostona, donela i nešto svog novca u brak. Porodica Filds se sa obućom snalazila dovoljno dobro da se pre mnogo godina odmakne od fabrika cipela. Živeli su u velikoj kući na obali Nju Hempšira u luci Dogs Hed. Dženi je slobodnim danima odlazila kući – uglavnom da bi zadovoljila svoju majku i ubedila *grande dame* da, iako „traći svoj život kao medicinska sestra“, nije poprimila prizeman način govora i moralno se unizila.

Dženi se često nalazila sa svojom braćom na Severnoj stanici i putovala s njima vozom kući. Kao što su svi članovi porodice Filds bili zakleti da čine, vozili su se sa desne strane linije Boston–Mejn kada je voz kretao iz Bostona, a s leve kada se vraćao. To je bilo u skladu sa željama gospodina Fildsa Seniora, koji je priznao da je najružniji krajolik ležao s te strane, ali je smatrao da Fildsovi treba da se suoče s prljavim izvorom njihove nezavisnosti i uzvišenog života. Sa desne strane voza, na izlazu iz Bostona, a s leve u povratku, prolazite pored fabrike *Filds* u Haverhilu i nepreglednog bilborda sa ogromnom radnom cipelom koja čvrsto stupa ka vama. Bilbord se nadnosio nad dvorištem i odražavao se u bezbrojnim minijaturama na prozorima fabrike cipela. Ispod pretećeg stopala stajale su reči:

*FILDS ZA VAŠA STOPALA
U FABRICI I NA POLJIMA!**

Fabrika *Filds* je proizvodila i cipele za medicinske sestre i gospođa Filds je poklanjala svojoj kćeri besplatan par kad god bi došla kući; Dženi mora da ih je imala već tuce. Gospođa Filds, koja je smatrala da je ostavljanje koledža jednako užasnoj budućnosti, poklanjala je Dženi još nešto kad god bi došla kući.

* Engl.: *fields* – polja, igra reči. (Prim. prev.)

Gospođa Filds je poklanjala svojoj kćeri termofor, kako ga je nazivala – pa je to i Dženi mislila; te pakete nikada nije otvarala. Njena majka bi rekla: „Dušo, da li još uvek imaš onaj termofor koji sam ti dala?“ Dženi bi na trenutak razmišljala, uverena da ga je zaboravila u vozu, ili ga bacila, pa bi rekla: „*Možda* sam ga izgubila, majko, ali sigurna sam da mi drugi neće trebati.“ A gospođa Filds bi izvadila paketić iz nekog skrovišta i pritisla ga kćeri u ruke; još uvek je bio prikriiven hartijom iz apoteke. Gospođa Filds bi rekla: „Molim te, Dženifer, budi pažljivija. *I koristi ga*, molim te.“

Kao medicinska sestra, Dženi nije videla nekakve preterane koristi od termofora; smatrala je da je to dirljiva, čudna sprava koja pruža prilično staromodnu i uglavnom psihološku utehu. Ali neki od tih paketića našli su puta do njene sobice u blizini Bostonske milosrdne bolnice. Sve ih je čuvala u ormanu, koji je već bio gotovo ispunjen kutijama cipela za medicinske sestre – takođe neotvorenim.

Osećala se otuđenom od svoje porodice i mislila da je čudno s koliko pažnje su je obasipali kao dete, a onda naglo, u nekom prethodno određenom trenutku, prekinuli dotok te ljubavi i počeli da očekuju – kao da se, tokom jedne kraće faze, od vas očekivalo da upijate ljubav (i da vam bude dosta), a onda se, tokom mnogo duže i mnogo ozbiljnije faze, od vas očekivalo da ispunite određene obaveze. Kada je Dženi prekinula taj lanac i ostavila *Velesli* zbog nečeg tako prostog kao što je poziv medicinske sestre, odbacila je svoju porodicu – a oni, kao da nisu mogli da se suzdrže, bili su u fazi odbacivanja nje. Za porodicu Filds, na primer, bilo bi mnogo prikladnije da je Dženi postala doktorka, ili da je ostala na koledžu dok se ne bi *udala* za doktora. Svaki put kad bi videla svoju braću, majku i oca, bilo im je sve neprijatnije. Bili su uvučeni u onu trapavu proceduru 'otpoznavanja' jedno od drugog.

Mora da su sve porodice takve, mislila je Dženi Filds. Smatrala je da decu neće, ako ih ikada bude imala, manje voleti kad budu imali dvadeset nego kad su imali dve godine; možda će im biti potrebija kad napune dvadeset, mislila je. Šta tebi u stvari treba kad imaš dve godine? Bebe su bile najlakši pacijenti u bolnici. Što su postajale starije, više im je bilo potrebno; i manje su ih želeli i voleli.

Dženi je imala osećaj da je odrasla na velikom brodu a da nikada nije videla, a kamoli razumela, komoru s motorom. Sviđalo joj se to što bolnica sve svodi na ono što čovek jede, da li je to što je pojeo bilo od pomoći, i gde posle sve to odlazi. Kao dete ona nikada nije videla prljave sudove; u stvari, bila je sigurna da služavke, pošto raščiste sto, sudove bacaju (to je bilo nešto pre nego što su joj uopšte dozvolili da uđe u kuhinju). Pošto bi svakog jutra mlekađžijin kamion doneo boce, Dženi je neko vreme smatrala da on donosi i sudove za taj dan – zveket stakla i metala ličio je na zvuke koje proizvode služavke u zatvorenoj kuhinji kada rade to što rade sudovima.

Dženi Filds je imala pet godina kada je prvi put videla očevo kupatilo. Jednog jutra mu je ušla u trag prateći miris njegove kolonjske vode. Pronašla je tuš-kabinu prepunu pare – veoma modernu za 1925. – njegov lični toalet, niz bočica koje toliko nisu ličile na bočice njene majke da je Dženi pomislila da je otkrila tajno leglo nekog muškarca koji neprimećen već godinama živi u njihovoj kući. Zapravo, i *jeste*.

U bolnici je Dženi znala tačno gde šta ide – i učila je veoma prizemne odgovore na to odakle skoro sve dolazi. U luci Dogs Hed, kad je Dženi bila devojčica, članovi porodice imali su sopstvena kupatila, sopstvene sobe, sopstvena vrata sa sopstvenim ogledalima. U bolnici privatnost nije bila svetinja; ništa nije bilo tajno; ako poželiš ogledalo, morao si da ga tražiš od sestre.

Najmisterioznija stvar koju su joj dozvolili da sama istraži kad je bila devojčica bio je podrum i veliki zemljani lonac

koji su svakog ponedjeljka punili vongolama. Dženina majka bi noću poprskala vongole kukuruznim brašnom, pa bi se one svakog jutra ispirale svežom morskom vodom iz duge cevi koja je ulazila u podrum iz samog mora. Do vikenda bi se vongole udebljale, a pesak bi nestao; skoro da bi prerasle svoje školjke, a njihovi divni, skaredni vratovi ljuljuškali bi se u slanoj vodi. Dženi bi petkom pomagala kuvarici da ih probere; one mrtve ne bi posuvratile vratove kada ih dotakneš.

Dženi je zamolila za knjigu o vongolama. Pročitala je sve o njima: kako jedu, kako se razmnožavaju, kako rastu. To je bila prva živa stvar koju je u potpunosti razumela – njen život, njenu polnost, njenu smrt. U luci Dogs Hed ljudska bića nisu bila tako dostupna. U bolnici je Dženi imala osećaj da nadoknađuje izgubljeno vreme; otkrila je da ljudi nisu ni mnogo misteriozniji ni mnogo privlačniji od vongola.

„Moj majka“, napisao je Garp, „nije bila osoba koja primećuje nijanse.“

Upadljiva razlika između vongola i ljudi koju mora da je primetila jeste to da većina ljudi ima bar nekakav smisao za humor, ali Dženi humoru nije bila naklonjena. U to vreme je među sestrama u Bostonu jedan vic bio naročito popularan, ali Dženi Filds uopšte nije bio smešan. Vic je imao veze s jednom drugom bolnicom u Bostonu. Bolnica u kojoj je radila Dženi bila je Bostonska milosrdna bolnica, koju su zvali Bostonska milosrdna; tu je bila i Opšta masačusetska bolnica, koju su zvali Opšta. Treća je bila Piter Bent Brigam, koju su zvali Piter* Bent**.

Jednog dana je, kaže vic, bostonskog taksistu zaustavio čovek koji se teturao ka njemu po ivičnjaku i skoro pao na kolena na ulicu. Čovek je bio modar u licu od bola; ili se mučio, ili je zadržavao dah, pa mu je govor očigledno teško pado i taksista mu

* Piter – u ovom slučaju penis, đoka. (Prim. prev.)

** Bent – prezime, i prošli particip glagola *bend*, iskriviti. (Prim. prev.)

je otvorio vrata i pomogao mu da uđe unutra, gde je čovek legao na pod licem nadole ispod sedišta, povukavši kolena do grudi.

„U bolnicu! U bolnicu!“, vikao je.

„Piter Bent?“, pitao je taksista. To je bila najbliža bolnica.

„Ma nije iskrivljen“, čovek je stenjao. „Mislim da mi ga je Moli odgrizla.“

Retko koji vic je bio smešan Dženi Filds, a ovaj svakako nije; kod nje nisu prolazili vicevi sa đokom, držala se podalje i od same teme. Viđala je u kakve sve nevolje doke mogu da upadnu; bebe ni blizu nisu bile najgore. Naravno, viđala je ljude koji nisu želeli bebe, bili su tužni zbog trudnoće; ne bi ni trebalo da ih imaju, mislila je Dženi – mada joj je uglavnom bilo žao rođenih beba. Ali viđala je i ljude koji su želeli svoje bebe, i oni su je naveli da poželi svoju. Jednog dana, mislila je Dženi Filds, i ona bi volela da ima bebu – samo jednu. Ali problem je bio u tome što je želela da ima što je manje moguće posla sa đokom, a s muškarcima baš nikakvog.

Većina bolesti i tretmana đoka koje je Dženi videla imala je veze s vojnicima. Vojska SAD nije se okoristila dobrobitima penicilina sve do 1943, a mnogi vojnici ga nisu videli sve do 1945. U Bostonskoj milosrdnoj, početkom 1942, doke su obično lečene sumporom i arsenikom. Sumpor-tiazol koristio se za triper – uz to se preporučivalo i mnogo tečnosti. Za sifilis, u danima pre penicilina, koristili su neoarsfenamin; Dženi Filds je smatrala da je to najbolji mogući primer onoga do čega seks može da dovede – uvođenju *arsenika* u ljudsku hemiju da bi je eventualno očistio.

Drugo lečenje doke bilo je lokalno i takođe je zahtevalo mnogo tečnosti. Dženi je često asistirala pri ovoj metodi dezinfekcije, zato što je pacijentu bilo potrebno mnogo pažnje u tom trenutku; ponekad je, zapravo, bilo potrebno da budu držani. To je bila jednostavna procedura koja je na silu unosila 100 centilitara vode u penis i iznenađeni mokraćni kanal, da

bi sve to ponovo iscurilo napolje, ali su se, posle te procedure, svi osećali pomalo pozleđeno. Čovek koji je izumeo aparat za ovaj metod lečenja zvao se Valentin, pa se taj uređaj nazivao Valentinov irigator. Mnogo godina pošto je irigator doktora Valentina unapređen ili zamenjen drugim irigacionim uređajem, sestre u Bostonskoj milosrdnoj su tu proceduru i dalje zvale Valentinov tretman – prikladna kazna za ljubavnika, smatrala je Dženi Filds.

„Moj majka“, napisao je Garp, „nije bila naklonjena romantici.“

Kada je vojnik u bioskopu tek počeo da menja sedišta – kada je prvi put krenuo ka njoj – Dženi Filds je pomislila kako bi Valentinov tretman bio prava stvar za njega. Međutim, nije imala irigator pri sebi; bio je prevelik za njenu tašnu. To je takođe zahtevalo i popriličnu saradnju pacijenta. No jeste imala skalpel; nosila ga je sa sobom u svako doba. Nije ga čak ni ukrala iz operacione sale; bio je to odbačeni skalpel duboko zacepljen na vrhu (verovatno je pao na pod ili u lavabo) – nije više valjao za fini posao, ali Dženi za fini posao nije ni bio potreban.

U početku je prorezivao male svilene džepove njene tašne. Onda je pronašla deo kutije starog termometra koji je mogao da se navuče na sečivo skalpela, kao poklopac penkala. Baš taj poklopac je skinula kada se vojnik premestio na sedište pored nje i pružio ruku preko rukohvata koji je (apsurdne li ideje) trebalo da ih deli. Druga ruka mu je visila niz rukohvat; trzala se kao slabine konja koji otresa muve. Dženi je ruku držala na skalpelu u tašni; drugom rukom je tašnu čvrsto stezala na svom belom krilu. Zamišljala je kako njena uniforma medicinske sestre sija kao sveti štitić i da je iz nekog perversnog razloga ova štetočina pored nje bila privučena njenom svetlošću.

„Moj majka je“, napisao je Garp, „prolazila kroz život neprestano na oprezu od otimača tašni i secikesa.“

Tamo u bioskopu, vojnik nije išao za njenom tašnom. Dodirnuo joj je koleno. Dženi mu se jasno obratila. „Skidaj svoju smrdljivu ruku s mene“, rekla je. Nekoliko ljudi se okrenulo.

„Ma daj“, zastenjao je vojnik, dok mu je ruka brzo poletela pod njenu uniformu; našao je njene butine, čvrsto priljubljene – i našao je da mu je ruka, od ramena do zgloba, iznenada rasečena kao meka lubenica. Dženi je sekla ravno kroz njegove vojne oznake i košulju, kroz kožu i mišiće, otkrivši mu kosti na zglobu lakta. („Da sam htela da ga ubijem“, rekla je kasnije policiji, „presekla bih mu vene na zglobovima. Ja sam medicinska sestra. Ja znam kako ljudi krvare.“)

Vojnik je vrisnuo. Ustao je na noge, pa je pao i zamahnuo ka Dženinoj glavi neposećenom rukom, udarivši je u uvo tako jako da joj je u glavi sve zazvečalo. Mahala je skalpelom ka njemu, odsekvši mu komad gornje usne veličine i debljine nokta na palcu. („Nisam pokušavala da ga zakoljem“, rekla je policiji, kasnije. „Pokušavala sam da mu odsečem nos, ali sam promašila.“)

Plaćući, na sve četiri, vojnik se teturao do prolaza u bioskopu u pravcu sigurnosti i svetla u predvorju. Još neko u bioskopu uplašeno je jecao.

Dženi je obrisala skalpel o sedište, vratila ga u tašnu i pokrila sečivo poklopcem od termometra. Onda je otišla u predvorje, iz koga su dopirali glasni jecaji i glas direktora koji je kroz vrata vikao u mrak: „Je l' ima ovde neki doktor? Molim vas! Je l' neko ovde doktor?“

Neko je bila medicinska sestra, pa je otišla da pomogne koliko može. Kada ju je vojnik ugledao, onesvestio se; i to ne od gubitka krvi. Dženi je znala kako krvare rane na licu; njihov izgled je varao. Dublja posekotina na njegovoj ruci, naravno, zahtevala je hitnu pažnju, ali vojnik nije nasmrtno krvario. Niko osim Dženi to, izgleda, nije znao – bilo je tako mnogo krvi, posebno na njenom belom uniformi. Ubrzo su shvatili da je ona

to uradila. Zaposleni u bioskopu nisu joj dozvolili ni da pipne povređenog vojnika, a neko joj je oteo tašnu. Luda medicinska sestra! Luda koljačica! Dženi Filds je bila mirna. Mislila je da je samo pitanje vremena kada će vlasti stići i shvatiti situaciju. Ali ni policija nije bila preterano fina s njom.

„Da li se dugo zabavljate sa ovim momkom?“, pitao ju je prvi, na putu do stanice.

A drugi ju je kasnije upitao: „Ali kako ste znali da će vas napasti? On kaže da je samo pokušavao da se predstavi.“

„To je baš opako oružje, srce“, rekao joj je treći. „Ne bi trebalo da tako nešto nosiš sa sobom. Tražiš đavola.“

I tako je Dženi čekala svoju braću da raščiste stvar. Oni su bili ljudi s pravnog fakulteta u Kembridžu, tamo preko reke. Jedan je studirao prava, a drugi je predavao na pravnom fakultetu.

„Obojica su“, napisao je Garp, „smatrali da je bavljenje pravnim poslom vulgarno, ali da su studije prava uzvišene.“

Nisu je baš tešili kad su došli.

„Slomićeš majci srce“, rekao je jedan.

„Da si samo ostala na *Velesliju*“, rekao je drugi.

„Sama devojka mora nekako da se zaštiti“, rekla je Dženi.

„Šta bi moglo biti ispravnije od toga?“

Ali jedan brat ju je pitao može li da dokaže da nije bila ni u kakvoj vezi s tim čovekom.

„U poverenju“, šapnuo je drugi, „jesi li se dugo zabavljala s ovim momkom?“

Stvari su konačno raščišćene kada je policija otkrila da je vojnik iz Njujorka, gde je imao ženu i dete. Uzeo je odsustvo u Bostonu i više od svega bojao se da će priča stići do njegove žene i deteta. Svi su se izgleda složili da bi to bilo *grozno* – za sve – pa je Dženi puštena, a optužnica nije podignuta. Kada je podigla dževu jer policija nije htela da joj vrati skalpel, jedan brat joj je rekao: „Pobogu, Dženifer, možeš da ukradeš drugi, zar ne?“

„Nisam ga ukrala“, rekla je Dženi.

„Trebalo bi da imaš prijatelje“, rekao joj je brat.

„Na *Velesliju*“, obojica su ponovili.

„Hvala što ste došli kad sam vas pozvala“, rekla je Dženi.

„A za šta drugo porodica služi?“, rekao je jedan od njih.

„Krv nije voda“, rekao je drugi. Onda je pobledeo, zbog neprijatne asocijacije – uniforma joj je bila toliko umrljana.

„Ja sam dobra devojka“, rekla im je Dženi.

„Dženifer“, rekao je onaj stariji, Dženin uzor iz ranog detinjstva – po mudrosti, po svemu što je ispravno. Bio je veoma ozbiljan. Rekao je: „Bolje je ne upuštati se s oženjenim muškarcima.“

„Nećemo ništa reći majci“, rekao je drugi.

„A ocu još manje!“, rekao je prvi. Trapavo pokušavši da joj uputi malo prirodne topline, namignuo joj je – taj gest mu je izvitoperio lice i na trenutak ubedio Dženi da je njen prvi uzor razvio facijalni tik.

Pored njene braće stajalo je poštansko sanduče sa posterom Ujka Sema. Majušni vojnik, sav u smeđem, spuštao se niz Ujka Semove velike ruke. Trebalo je da vojnik siđe na kartu Evrope. Pod posterom je pisalo: PODRŽITE NAŠE MOMKE! Dženin najstariji brat je video kako Dženi gleda poster.

„I nemoj da se upuštaš s vojnicima“, dodao je, iako će za samo nekoliko meseci i on sam postati vojnik. On će biti jedan od onih vojnika koji se neće vratiti kući iz rata. Slomiće majčino srce; počinice ono o čemu je jednom govorio s tolikom odbojnošću.

Dženin jedini preostali brat poginuće u nesreći na jahti dugo posle završetka rata. Udaviće se nekoliko milja od obale i porodičnog imanja porodice Filds u luci Dogs Hed. Njegova majka će o njegovoj ožalošćenoj udovici reći: „Ona je još uvek mlada i privlačna, a deca nisu nepodnošljiva. Bar nisu za sada. Posle nekog pristojnog vremena, sigurna sam da će moći da nađe nekog drugog.“ Bratova udovica je na kraju progovorila, i to sa Dženi, gotovo godinu dana posle davljenja. Pitala je Dženi

misli li da je prošlo „pristojno vreme“ i može li da počne šta god treba da se počne da bi se „pronašao neko drugi“. Brinula se da ne uvredi Dženinu majku. Pitala se da li Dženi misli da je u redu da prestane da žali.

„Ako tebi *nije* do žaljenja, zašto onda žališ?“, pitala ju je Dženi. U svojoj autobiografiji, Dženi je napisala: „Toj sirotoj ženi trebalo je da neko kaže šta da *oseća*.“

„Moja majka je rekla da je to bila najgluplja žena koju je ikada upoznala“, napisao je Garp. „A ona je išla na *Velesli*.“

Dženi Filds je, međutim, pošto se pozdravila sa svojom braćom u malom pansionu blizu Bostonske milosrdne, bila isuviše zbunjena da bi se kako valja razbesnela. Takođe, bila je i povređena – bolelo ju je uvo u koje ju je vojnik raspalio; a imala je i jak mišićni grč između plečki, od čega nije mogla da zaspi. Pomislila je da mora da je nešto tu istegnula kada su je bioskopski lakeji zgrabili u predvorju i povukli joj ruke na leđa. Setila se da su termofori navodno dobri za bolne mišiće; ustala je iz kreveta, otišla do ormana i otvorila jedan od majčinih poklon-paketa.

U njemu nije bio termofor. To je bio majčin eufemizam za nešto o čemu nije mogla da se natera da govori. U paketu je bio irigator. Dženina majka je znala čemu to služi, a znala je i Dženi. Pomagala je mnogim pacijentkinjama u bolnici da ih koriste, iako se tamo nisu previše koristili za sprečavanje trudnoće posle vođenja ljubavi; koristili su se za opštu žensku higijenu i u slučajevima veneričnih bolesti. Za Dženi Filds je irigator bio nežnija, manje bolna verzija Valentinovog irigatora.

Dženi je otvorila sve majčine pakete. U svakom od njih bio je po irigator. „Molim te, *koristi ga*, dušo!“, preklinjala ju je majka. Dženi je znala da je njena mama, iako iz dobrih namera, pretpostavljala da je Dženin seksualni život bio bogat i nesmotren. Bez sumnje, kako bi to rekla njena majka, „otkako je napustila *Velesli*“. Dženina majka je smatrala da Dženi, otkako

je napustila *Velesli*, bludniči (kako bi ona to takođe rekla) „da bi bila primećena“.

Dženi Filds se ponovo uvukla u krevet sa irigatorom punim tople vode zavučanim između plečki; nadala se da štipaljke neće dozvoliti vodi da iscure, ali je za svaki slučaj držala crevo u rukama, kao neku malu gumenu brojanicu, a mlaznik sa sićušnim rupicama spustila je u praznu čašu. Dženi Filds je cele noći ležala i slušala kako iz irigatora curi voda.

U ovom svetu prljavih umova, mislila je, ili si nečija žena, ili nečija kurva – ili si na dobrom putu da postaneš jedno ili drugo. Ako se ne uklapaš u jednu od tih kategorija, onda se svi trude da te ubede da s tobom nešto nije u redu. Samo što je, pomislila je, sa mnom sve u redu.

To je, naravno, bio početak knjige koja će godinama kasnije proslaviti Dženi Filds. Ma koliko grubo napisana, za njenu autobiografiju se pričalo da je premostila uobičajeni jaz između kvaliteta i popularnosti, iako je Garp tvrdio da je rad njegove majke imao „istu književnu vrednost kao i katalog robne kuće *Sirs*“.

Ali šta je to Dženi Filds učinilo vulgarnom? Nisu to bila njena braća pravnici, ni čovek u bioskopu koji joj je isflekao uniformu. Nisu to bili ni irigatori njene majke, mada su oni bili krivi što će Dženi kasnije biti isterana iz stana. Njena gazdarica (džangrizava žena koja je iz nekih svojih opskurnih razloga sumnjala da se svaka devojka tetura na ivici lascivnosti) otkrila je devet irigatora u Dženinoj maloj sobi s kupatilom. To je bila stvar posredne krivice: u umu poremećene gazdarice, takav znak ukazivao je na strah od zagađenja goreg nego što je mogla i zamisliti. Ili, još gore, ovo obilje irigatora predstavljalo je neku stvarnu i zaprepašujuću potrebu za ispiranjem, iz zamislivih razloga koji su se uvlačili u najgore od gazdaričinih snova.

Šta li je zaključila iz dvanaest pari cipela za medicinske sestre, ne može čak ni da se nazre. Dženi je smatrala da je cela stvar toliko apsurdna – a i njena osećanja u vezi s poklonima od roditelja bila su pomešana – da se nije čak ni usprotivila. Odselila se.

Ali to je nije učinilo vulgarnom. Pošto su njena braća, njeni roditelji i njena gazdarica pretpostavljali da živi pohotnim životom – ne obazirući se na pravo stanje stvari – Dženi je odlučila da bi svako iskazivanje njene nevinosti bilo uzaludno i delovalo kao samoodbrana. Uzela je mali stan, koji je izazvao novi talas upakovanih irigatora od majke i gomile cipela za medicinske sestre od oca. Zaprepastio ju je tok njihovih misli: ako mora da bude kurva, nek bar bude čista i lepo obučena.

Delimično je rat sprečio Dženi da pati zbog toga što ju je porodica tako pogrešno shvatila – a nije joj dozvolio ni mnogo gorčine i samosažaljenja; Dženi nije bila neko ko dugo pati. Bila je dobra medicinska sestra i bila je sve zauzetija. Mnoge medicinske sestre stupale su u vojsku, ali Dženi nije želela ni da menja uniformu, ni da putuje; bila je usamljenica i nije htela da upoznaje mnogo novih ljudi. Takođe, sistem *činova* ju je već dovoljno iritirao u Bostonskoj milosrdnoj; u vojnoj terenskoj bolnici, pretpostavljala je, moglo bi samo biti još gore.

Kao prvo, nedostajale bi joj bebe. U stvari, zbog toga je ostala, kad ih je tako mnogo otišlo. Smatrala je da kao medicinska sestra daje najviše od sebe majkama i njihovim bebama – a odjednom je bilo tako mnogo beba čiji očevi nisu tu, ili su mrtvi i nestali; Dženi je želela više od svega da ohrabri takve majke. Zapravo, zavidela im je. To je, za nju, bila idealna situacija: majka sama s novorođenom bebom, muž raznesen na nebu iznad Francuske. Mlada žena sa svojim detetom, i život pred njima – samo za njih dvoje. „Beba bez ikakvih ’prikolica‘“, pomislila je Dženi Filds. To je gotovo bezgrešno začće. Bar nadalje ne bi bili potrebni tretmani doke.

Te žene, naravno, nisu uvek bile tako zadovoljne onim što ih je snašlo kao što bi bila Dženi. Mnoge od njih bile su ožalošćene, a još više njih napuštene; neke su mrzele svoju decu; želele su muža i oca za svoje bebe. Ali Dženi Filds ih je hrabrila – zalagala se za samoću, govorila im je da imaju sreće.

„Zar ne veruješ da si dobra žena?“, pitala ih je. Većina njih je mislila da jeste.

„I zar ti nije beba lepa?“, Većina njih je mislila da jeste.

„A otac? Kakav je bio?“, Baraba, mnoge su mislile. Svinja, dripac, lažov – odbegli skot od kurvara! Ali *mrtav je!*, nekoliko ih je zajecalo.

„Pa to je onda bolje za tebe, zar ne?“, pitala je Dženi.

Neke od njih bi na kraju isto to zaključile, ali je Dženina reputacija u bolnici trpela zbog te njene borbe. Bolnička politika prema neudatim majkama nije bila tako ohrabrujuća.

„Stara devica Marija Dženi“, pričale su ostale sestre. „Ne želi bebu na lak način. Zašto ne zamoliš Boga da ti pošalje jednu?“

Dženi je u svojoj autobiografiji napisala: „Želela sam posao i želela sam da živim sama. Tako sam postala seksualno sumnjiva. Onda sam želela bebu, ali nisam htela da budem prinuđena da delim svoje telo i svoj život da bih je dobila. I zbog toga sam postala seksualno sumnjiva.“

I to ju je učinilo vulgarnom, takođe. (Tu je pronašla i svoj čuveni naslov: *Seksualno sumnjiva*, autobiografija Dženi Filds.)

Dženi Filds je otkrila da te više poštuju ako šokiraš ljude nego ako pokušavaš da živiš svoj život uz malo privatnosti. Dženi je rekla ostalim sestrama da će jednog dana pronaći muškarca s kojim će zatrudneti – samo toliko, i ništa više. Uopšte nije uzimala u obzir mogućnost da će muškarac morati da pokuša više puta, rekla im je. One, naravno, nisu mogle da dočekaju da to ispričaju svima koje poznaju. Nije mnogo prošlo a Dženi je dobila nekoliko ponuda. Morala je iznenada da odluči: mogla

je da se povuče, postidjena što je njena tajna razglašena; a mogla je i da bude bezobrazna.

Mladi student medicine joj je rekao da bi on volontirao, ukoliko mu dozvoli bar šest pokušaja tokom trodnevnog vikenda. Dženi je rekla da mu očigledno nedostaje samouverenosti; želela je dete koje bi bilo sigurnije u sebe od njega.

Anesteziolog joj je rekao da bi on čak platio i bebino obrazovanje – na koledžu – ali mu je Dženi rekla da su mu oči suviše spojene, a zubi loši; ne želi da svali na vrat svom budućem detetu takve hendikepe.

Mladić jedne od sestara bio je najsuroviji od svih; uplašio ju je u bolničkoj kafeteriji pruživši joj čašu za mleko gotovo punu zamagljene, viskozne supstance.

„Sperma“, rekao je, klimnuvši ka čaši. „Sve to iz jednog pokušaja – ja se ne zafrkavam. Ako daješ samo jednu šansu, ja sam tvoj čovek.“ Dženi je podigla odvratnu čašu i hladno je razgledala. Ko zna šta je stvarno bilo u toj čaši. Mladić je rekao: „To ti je čisto da znaš šta ja imam. Semena koliko hoćeš“, dodao je iskezivši se. Dženi je prosula sadržinu čaše u saksiju.

„Ja želim bebu“, rekla je. „Neću da osnujem farmu sperme.“

Dženi je znala da će ovaj rat biti težak. Naučila je da prima zadirkivanja i da vraća istom merom.

Tako su svi odlučili da je Dženi Filds prosta, da ide predaleko. Šala je šala, ali Dženi deluje odlučno u tom pogledu. Ili se drži onoga što je rekla, iz tvrdoglavosti – ili tako, što je još gore, stvarno misli. Njene kolege u bolnici nisu mogle da je nasmeju, a nisu mogle ni da je strpaju u krevet. Kao što je Garp napisao o majčinoj dilemi: „Njene kolege su namirisale da se smatra superiornijom od njih. Ničije kolege to ne vole.“

I tako su započeli tvrdi igru sa Dženi Filds. To je bila odluka čitavog osoblja – „za njeno dobro“, naravno. Odlučili su da odvoje Dženi od beba i majki. Bebe su joj udarile na mozak,

rekli su. Nema više porodilišta za Dženi Filds. Držite je podalje od inkubatora – ili joj je srce previše meko, ili mozak.

I tako su odvojili Dženi Filds od majki i njihovih beba. Ona je dobra medicinska sestra, svi su rekli; neka pokuša na intenzivnoj nezi. Iz iskustva su znali da medicinska sestra na intenzivnoj nezi Bostonske milosrdne brzo izgubi interes za sopstvene probleme. Dženi je, naravno, znala zašto su je odvojili od beba; nije joj se dopadalo samo to što su smatrali da ima tako malo samokontrole. Zbog toga što je ono što je želela njima bilo tako strano, pretpostavljali su da nema jake kočnice. S ljudima nema logike, pomislila je Dženi. Znala je da ima vremena napretek da zatrudni. Nije žurila. To je bio samo deo plana.

A tu je bio i rat. Na intenzivnoj nezi ga je pobliže upoznala. Vojne bolnice slale su im specijalne pacijente, a uvek su tu bili i oni za koje nije bilo nade. Tu su bili uobičajeni stariji pacijenti, koji su visili o uobičajenim koncima; bili su tu uobičajeni industrijski nesrećni slučajevi, automobilski nesrećni slučajevi i stravični nesrećni slučajevi s decom. Ali uglavnom su tu bili vojnici. Ono što se njima desilo nije bio nesrećan slučaj.

Dženi je imala neku svoju podelu nenesrećnih slučajeva koji su se desili vojnicima; smislila je sopstvene kategorije za njih.

1. Bilo je muškaraca koji su bili opečeni; uglavnom su goreli na brodovima (najkomplikovaniji slučajevi stizali su iz Mornaričke bolnice u Čelsiju), ali su takođe goreli i u avionima i na kopnu. Dženi ih je zvala spoljašnji.

2. Bilo je muškaraca koji su bili upucani ili ranjeni na gadna mesta; nevolja je bila iznutra, u vitalnim organima, pa ih je Dženi nazvala vitalci.

3. Bilo je i ljudi čije su povrede Dženi delovale gotovo mistično; oni kao da više nisu bili tu, nešto im se dogodilo s kičmama ili glavama. Ponekad su bili paralizovani, ponekad prosto izgubljeni. Dženi ih je zvala odsutni. Povremeno bi neki od

odsutnih imao oštećenje kao spoljašnji ili vitalci; za njih je cela bolnica imala ime.

4. To su bili otpisani.

„Moj otac“, napisao je Garp, „bio je 'otpisani'. S tačke gledišta moje majke, to mora da ga je učinilo veoma privlačnim. Tu nije bilo obaveza.“

Garpov otac je bio mitraljezac u avionu koji je doživeo neonesreću u vazduhu nad Francuskom.

„Nišandžija u kupoli“, napisao je Garp, „bio je najranjiviji član posade bombardera za protivvazдушnu odbranu sa zemlje. Ona se zvala flak;* flakovi su najčešće tražili nišandžiju kao neko brzometno mastilo bačeno uvis i rasuto po nebu kao da je nebo upijač. Mali čovek (da bi stao u kupolu, čoveku je bilo bolje da bude mali), zgrčen sa svojim mitraljezima u svom malom gnezdu, podsećao je na nekog od onih insekata zarobljenih u staklu. Ta kupola je bila jedna metalna sfera sa staklenim prozorom smeštena u trupu B-17 kao neki pupak – kao bradavica na stomaciću bombardera. Nosila je dva mitraljeza kalibra pedeset i niskog malog čoveka čiji je zadatak bio da traži nišanom borbeni avion koji napada njegov bombarder. Kada bi se kupola pomerila, nišandžija bi se vrteo s njom. Na vrhu su bile drvene ručke s dugmičima kojima se pucalo; stežući te štapove-obarače, nišandžija je izgledao kao neki opasni fetus u bombarderovoj apsurdno izloženoj materici nameran da zaštiti svoju majku. Te ručke su takođe i usmeravale kupolu – samo do određene tačke, jer bi uz dalji pomak nišandžija pucao u sopstvene potpornike.

„Pošto je pod njim bio ambis, nišandžiji mora da je bilo naročito hladno, tako pričvršćenom za avion kao nešto čega su

* Nem.: *Flugabwehrkanone* – protivvazдушna odbrana, oružje. (Prim. prev.)

se naknadno setili. Pri sletanju, kupola bi se uvlačila – obično. Neuvučena kupola zaiskrila bi po starom asfaltu.“

Narednik Garp, pokojni nišandžija, čija se bliskost sa strašnom smrću ne da preuveličati, služio je u Osmoj vazduhoplovnoj armiji – u onoj koja je bombardovala Evropu iz Engleske. Narednik Garp je imao iskustva kao nišandžija u nosu aviona B-17C i mitraljezac u trupu aviona B-17E pre nego što su ga proizveli u mitraljesca u kupoli.

Garpu se nije dopadao raspored mitraljezaca u B-17E. U trupu aviona bila su skrivena dva mitraljesca, jedan preko puta drugog, a Garp bi uvek dobio po ušima kad god bi njegov kolega okrenuo mitraljez istovremeno s njim. Na kasnijim modelima, baš zbog ovih smetnji, puškarnice su bile razdvojene. Ali ta inovacija stići će prekasno za narednika Garpa.

Njegov prvi borbeni zadatak bio je iznenadni dnevni napad na Ruan u Francuskoj 17. avgusta 1942, izvršen bez gubitaka. Narednika Garpa, na njegovoj poziciji mitraljesca u trupu, kolega je opalio jedanput po levom uvu, a dva puta po desnom. Deo problema ležao je i u tome što je drugi nišandžija, u poređenju s Garpom, bio tako krupan; čovekovi laktovi bili su u liniji s Garpovim ušima.

U kupoli tog prvog dana nad Ruanom bio je čovek pod imenom Fauler, još manji od Garpa. Fauler je pre rata bio džokej. Bio je bolji strelac od Garpa, ali je Garp priželjkivao da se nađe na njegovom mestu. Bio je siročić, mada, mora da mu se sviđalo da bude sam, a tražio je i načina da pobegne od svog kolege mitraljesca u trupu. Naravno, kao mnogo drugih strelaca, Garp je sanjao o svom pedesetom zadatku, posle koga se nadao da će ga prebaciti u Drugu vazduhoplovnu armiju – u komandu za obučavanje posada bombardera – gde bi mogao bezbedno da se povuče kao instruktor. Sve dok Fauler nije poginuo, Garp mu je zavidio na njegovom mestu i na njegovom džokejskom osećaju izolovanosti.